

Raná starostlivosť a začlenenie dieťaťa s telesným postihnutím do materskej školy

SKÚSENOSŤ MULTIDISCIPLINÁRNEHO PRÍSTUPU V RÁMCI PEDAGOGICKEJ A PORADENSKEJ PRAXE

Zarúčovanie

Veková kategória:	Raný vek (0 – 3 rokov)
Typ zariadenia/inštitúcie	Poradenské zariadenie - SCŠPP
Multidisciplinárna spolupráca:	Psychológ, špeciálny pedagóg, fyzioterapeut, pedagogický personál materskej školy
Téma:	Dieťa s telesným postihnutím v ranom veku v starostlivosti SCŠPP, zaradené do špeciálnej materskej školy, spolupráca odborných zamestnancov v poradenskom zariadení, odborníkov Centra včasnej intervencie, vedenia a pedagogických zamestnancov materskej školy v súvislosti so začlenením dieťaťa do MŠ

Anotácia

Leo - chlapec s primárnou diagnózou Detská mozgová obrna (DMO) bol klientom Súkromného centra špeciálno-pedagogického poradenstva (SCŠPP) od jedného roka z dôvodu potreby pravidelnej rehabilitácie v oblasti motorického vývinu.

Po konzultácií fyzioterapeutky a rodičov, na základe jej odporúčaní, absolvovali s dieťaťom psychologické vyšetrenie. Realizácia funkčnej diagnostiky, psychologického a špeciálno-pedagogického vyšetrenia, viedli k odporúčaní zaradiť Lea do špeciálnej materskej školy (ďalej ŠMŠ).

Spolupráca s Centrom včasnej intervencie (ďalej CVI) poskytujúcim službu včasnej intervencie (ďalej SVI) podľa zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách (sociálna služba pre rodiny s deťmi so zdravotným znevýhodnením vo veku 0-7 rokov) viedla k podpore Lea v oblasti sebaobsluhy a sociálnych zručností.

Vďaka koordinácii služieb SCŠPP (fyzioterapeut, psychológ, špeciálny pedagóg), Centra včasnej intervencie, rodiny dieťaťa a ústretovosti cirkevnej materskej školy v mieste trvalého bydliska, bol Leo v piatich rokoch prijatý do bežnej materskej školy (ďalej MŠ).

Zadefinovanie ťažkosti klienta

Vo veku 2 roky a 11 mesiacov s primárnou diagnózou DMO bol Leo odporúčaný fyzioterapeutkou (fyzioterapeutická starostlivosť prebiehala už od jedného roka) poradenského zariadenia na psychologické vyšetrenie. Dôvodom odporúčania na psychologickú konzultáciu bolo zvažovanie rodičov zaradiť dieťa do MŠ. Na stretnutiach so psychologičkou a na základe jej pozorovania pri hre a manipulácii s predmetmi sa Leo javil ako veľmi bystrý a vnímavý, na základe informácií od rodičov však zaostával okrem motorickej oblasti v samostatnosti (bol plienkovaný, jedával s pomocou, pri obliekaní a vyzliekaní potreboval z dôvodu motorického limitu pomoc dospelšej osoby), v rečovom prejave (výrazne dyslalická reč na podklade oslabenej oromotoriky), bol úzko viazaný na matku (k separácii nemohlo zatiaľ dôjsť, nemal skúsenosti s pobytom mimo domáceho prostredia). Rodičia si priali, aby bol Leo postupne zaradený do materskej školy na poldenný pobyt, mali záujem o pozvoľné začlenenie aj s ohľadom na adaptáciu v kolektíve detí. So psychologičkou sa zhodli na zaradení do špeciálnej materskej školy – triedy pre deti s telesným a viacnásobným postihnutím.

Zdravotná anamnéza: Dg. kvadruspastická forma DMO s akcentom na dolných končatinách (správa z neurologického vyšetrenia) a z FBRL (Fyziatria, balneológia a liečebná rehabilitácia).

Prognózou pri stanovenej zdravotnej diagnóze (informácie od fyzioterapeutky CŠPP) je, že dieťa zvládne chôdzu na kratšie vzdialenosti samostatne alebo s kompenzačnou pomôckou (barličky, chodítko), pri presunoch na dlhšie vzdialenosti (cesta do MŠ) bude potrebný invalidný vozík.

Rodinná anamnéza: dieťa z úplnej rodiny, v rodine prítomný mladší súrodenec – brat. Matka bola s oboma deťmi na rodičovskej dovolenke.

Koordinácia klienta – vstup do multidisciplinárnej spolupráce

Leo navštevoval poradenské zariadenie cca od jedného roka, z dôvodu potreby podpory motorického vývinu. Fyzioterapeutické stretnutia prebiehali pravidelne, v intervale dvakrát týždenne, neskôr jedenkrát týždenne. Fyzioterapeutka na základe konzultácie s rodičmi odporučila psychologické vyšetrenie dieťaťa.

1. Prvé stretnutie so psychologičkou bolo zamerané na definovanie potrieb rodiny ako klienta a orientačnú – funkčnú diagnostiku dieťaťa. Nasmerovanie rodičov na využívanie služieb včasnej intervencie z dôvodu stimulácie dieťaťa v rodinnom prostredí.

Dohodli sa na kontrolnom stretnutí cca o pol roka, pre zhodnotenie adaptácie dieťaťa v materskej škole. Dohodnutý bol tiež termín špeciálno-pedagogického a psychologického diagnostického vyšetrenia, s cieľom štandardizovanej psychologickej a špeciálno-pedagogickej diagnostiky. Odporúčania pre podporu sebaobsluhy a samostatnosti boli súčasťou správy z vyšetrenia a boli poskytnuté aj špeciálnej materskej škole.

2. Stretnutie o pol roka (druhá polovica 1. školského roka v ŠMŠ), konzultačné stretnutie, zamerané na informácie z predškolského a rodinného prostredia dieťaťa, ohľadom adaptácie dieťaťa a posunu v oblasti sebaobsluhy a samostatnosti. Adaptácia v ŠMŠ prebehla úspešnou separáciou od matky, v kolektíve detí bol Leo priateľský, v samoobslužných činnostiach samostatný. Reč dieťaťa bola artikuláčnejšie, zrozumiteľnejšia, pretrvávala už len vývinová dyslália, ktorá nebola prekážkou v komunikácii s rovesníkmi. Kontrolné psychologické vyšetrenie bolo naplánované o pol roka. Logopedická intervencia nebola odporúčaná.

3. Kontrolné psychologické vyšetrenie o pol roka (začiatok 2. školského roka v ŠMŠ)

Zo stretnutia bola vypracovaná pre MŠ správa zo psychologického vyšetrenia, v ktorej bol zhodnotený progres v jednotlivých oblastiach vývinu. Kontrolné vyšetrenie bolo naplánované na druhú polovicu školského roka. V priebehu stretnutia bola s rodičmi konzultovaná možnosť individuálneho začlenenia do bežnej materskej školy, v tej dobe sa rodičia prikláňali k špeciálnej materskej škole.

4. V druhej polovici školského roka – kontrolné vyšetrenie so psychologičkou poradenského centra. Zistenia: Leo nechcel navštevovať ŠMŠ z dôvodu, že viacero detí z triedy v priebehu posledných mesiacov odišlo a boli prijaté deti s viacnásobným postihnutím. Rodičov sprevádzala ich kľúčová poradkyňa z CVI, ktorá spoločne s matkou zhodnotila posun Lea v oblasti sebaobsluhy a samostatnosti pri bežných denných aktivitách a úroveň pohyblivosti, resp. potreby podpory v oblasti motoriky pri bežných denných činnostiach. Na základe pozitívnych vývinových zmien fyzioterapeutka navrhla prestup Lea do MŠ bežného typu. Poradkyňa CVI štandardne kontaktuje všetky materské školy v mieste bydliska rodiny s otázkou možnosti individuálneho začlenenia, zároveň v prípade kladného stanoviska ponúkne pomoc s hľadaním možnosti asistencie pre dieťa cez projekty ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny v prípade, že by zriaďovateľ vybranej materskej škole nenavýšil financie o príspevok na miesto asistenta učiteľa. Spoločné stretnutie bolo naplánované o mesiac.

5. Na dohodnutom stretnutí – informácie od rodičov: štátne MŠ nemajú kapacitu ani podmienky pre individuálne začlenenie dieťaťa s DMO a ani záujem o pomoc pri hľadaní možností asistencie mimo rezort školstva, ktorú ponúkalo CVI. Psychologička bude kontaktovať cirkevnú MŠ (ďalej CMŠ) v mieste bydliska rodiny (bežnú materskú školu, nie špeciálnu), s ktorou mala dobré skúsenosti so začlenením iných detí so zdravotným znevýhodnením v minulosti. Spolupráca psychologičky a CVI pri hľadaní asistenta pre Lea, v prípade jeho začlenenia v CMŠ.

6. Mailová komunikácia z vedením CMŠ: súhlasné stanovisko, dohoda nástupu od nasledujúceho školského roka, zabezpečenie asistencie len na doobedie (nástup len na poldenný pobyt), nastavenie spolupráce CMŠ, CVI, s rodinou a SCŠPP.

7. Psychologické a špeciálno-pedagogické vyšetrenie s cieľom vypracovať správy pre tvorbu IVVP - pre individuálne začlenenie v materskej škole.

8. Spoločné stretnutie s pedagogičkami materskej školy v CMŠ. Stretnutia sa zúčastnila za SCŠPP psychologička, špeciálna pedagogička, za CVI kľúčová poradkyňa, za rodinu Leova mama a asistentka dieťaťa, ktorú v procese asistencie a napĺňania Leových potrieb od jeho nástupu do MŠ usmerňovali odborní zamestnanci CVI a Leovi rodičia. Poradkyňa z CVI sa dohodla s učiteľkami MŠ na pravidelných stretnutiach cca 1x za dva mesiace a na mailovej komunikácii ohľadom akýchkoľvek ťažkostí s Leovou adaptáciou a jeho začlenením v bežnej MŠ. Špeciálna pedagogička centra sa dohodla na pomoci pri vypracovaní individuálneho výchovno-vzdelávacieho plánu (ďalej IVVP) .

9. Telefonická konzultácia k IVVP medzi špeciálnou pedagogičkou a učiteľkami MŠ.

10. Kontrolné stretnutie po šiestich mesiacoch od zaradenia do CMŠ, za účasti všetkých zainteresovaných osôb začiatkom školského roka, došlo k dohode o postupnom navyšovaní počtu hodín Leovej prítomnosti v MŠ, aj na poobedňajší oddych a následné poobedňajšie aktivity – bez prítomnosti asistenta.

Diagnostická fáza

1. psychologické vyšetrenie a špeciálno-pedagogické vyšetrenie:

- vývinová diagnostika N. Bayley (škála pre potreby diagnostiky detí so ŠVVP vo veku do 42 mesiacov),
- pozorovanie pri voľnej hre (v miestnosti, v ktorej sa odohráva prvé stretnutie, sú prítomné hračky pre rôzne vekové kategórie detí od manipulačných až po symbolickú hru), rozhovor s rodičmi.

Prvý diagnostický záver bol realizovaný na základe stretnutí :

1. stretnutie - konzultácia s fyzioterapeutkou k motorickej oblasti vývinu,
2. stretnutie s rodičmi – definovanie potrieb a možností dieťaťa a rodiny,
3. stretnutie samotná PS a ŠP diagnostika.

Druhý diagnostický záver realizovaný na základe stretnutí:

1. stretnutie a konzultácia s rodičmi a s poradkyňou z CVI,
2. stretnutie - spoločné psychologické a špeciálno-pedagogické vyšetrenia (Stanford-Binet IV, Test obkresľovania tvarov, kresba postavy, analýza zrakového vnímania, sluchového vnímania podľa Bednárovej, predmatematické predstavy, hodnotenie motorického vývinu).

Poradenská fáza

Poradenstvo prebiehalo v priebehu viacerých stretnutí rodiny so psychologičkou, realizované boli taktiež konzultácie prostredníctvom mailovej a telefonической komunikácie. Psychologička si podľa potreby prizývala na stretnutia ďalších odborníkov z poradenského zariadenia, prípadne z CVI, dve stretnutia boli realizované aj na pôde materskej školy. Poradenstvo prebiehalo vo vzťahu k rodičom – pomoc pri koordinácii ďalších aktérov zúčastnených v spomínanom prípade, poskytnutie správ a komunikácia z CVI, s vedením CMŠ a edukácia pedagogických zamestnancov (viď Koordinácia klienta).

Terapeutická fáza - rehabilitačná fáza

Rehabilitácia pod vedením fyzioterapeutky poradenského zariadenia prebieha naďalej, v predškolskej príprave sú plánované pravidelné stretnutia so špeciálnou pedagogičkou zamerané na podporu grafomotorickej oblasti a hľadanie kompenzačných možností v oblasti jemnomotorickej a grafomotorickej manipulácie.

Prevenencia

Veľmi dôležitou je prevenencia sociálneho vylúčenia dieťaťa a rodiny z ich prirodzenej komunity v mieste bydliska. Začlenením dieťaťa do CMŠ v mieste bydliska má rodina možnosť vytvárať si väzby s rodinami v okolí svojho domova a Leo má možnosť vytvoriť si stabilné vzťahy s rovesníkmi, ktoré môžu pretrvať do školského veku a následne do celého života.

Leo má zároveň príležitosť vytvárať si svoje miesto v komunite zdravých rovesníkov, aj napriek svojmu telesnému postihnutiu, ktoré pre neho predstavuje inú životnú skúsenosť. Má príležitosť učiť sa prijímať svoju inakosť v konfrontácii s bežnými rovesníkmi, čo ho pripravuje na život v bežnej spoločnosti. Prevenencia patologického osobnostného vývinu je veľmi dôležitou súčasťou odbornej práce s klientom.

Multidisciplinárna spolupráca

V rámci tímu SCŠPP sa ukázala ako prospešná spolupráca fyzioterapeut-psychológ-špeciálny pedagóg (logopéd nebol v tomto prípade potrebný).

V rámci širšej spolupráce sa ukázala ako nadmieru prínosná spolupráca s CVI.

Dôležité boli tiež informácie z rezortu zdravotníctva poskytnuté rodinou v podobe správ z neurologického a FBRL vyšetrenia.

Individuálne začlenenie bolo možné len vďaka ochote Cirkevnej materskej školy prijať dieťa s telesným postihnutím, aj napriek počiatocným obavám.

Bližšie informácie – vid'. Koordinácia klienta.

Odporúčania, návrhy na zlepšenie a inovácie

Faktormi umožňujúcimi efektívnu prácu s rodinou a následné individuálne začlenenie dieťaťa boli:

- dôvera rodičov v kompetentnosť odborných zamestnancov poradenského zariadenia a profesionálny prístup fyzioterapeutky, ktorá rodinu sprevádzala už od jedného roka dieťaťa;
- dobrá informovanosť rodičov o prejavoch a dôsledkoch diagnózy, orientovanie sa rodičov dieťaťa v samotnej diagnóze, prijatie z nej vyplývajúcich limitov, reálne očakávania od dieťaťa nielen zo strany rodičov, ale aj učiteľiek MŠ – k čomu prispeli zainteresovaní odborní zamestnanci CVI a SCŠPP svojou pravidelnou komunikáciou s rodinou a podporou vývinu chlapca v domácom prostredí;

- ochota cirkevnej materskej školy uvažovať o začlenení dieťaťa s telesným postihnutím a hľadať spoločne s rodinou a CVI možnosti pre poskytnutie asistencie dieťaťu, aj napriek prekážkam na strane zriaďovateľa (neposkytnutie finančného príspevku na pozíciu asistent učiteľa).

Prekážkou individuálneho začlenenia bola na druhej strane neochota na strane štátnych MŠ uvažovať a diskutovať o prijatí dieťaťa s telesným postihnutím a hľadať možnosti nad rámec zaužívaných postupov.

Doplňujúce informácie

CVI poskytlo rodine dieťaťa aj dôležité informácie o možnostiach získania finančných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia dieťaťa, ako aj pre podporu stimulácie vývinu v oblasti samostatnosti (sebaobsluhy, hygienických návykov) s tým, že v prípade posunu v oblasti sebaobsluhy bude možné uvažovať o začlenení dieťaťa v bežnej materskej škole, ktorá by bola finančne dostupnejšia a nevyučovala by dieťa a jeho rodinu z ich prirodzenej komunity.

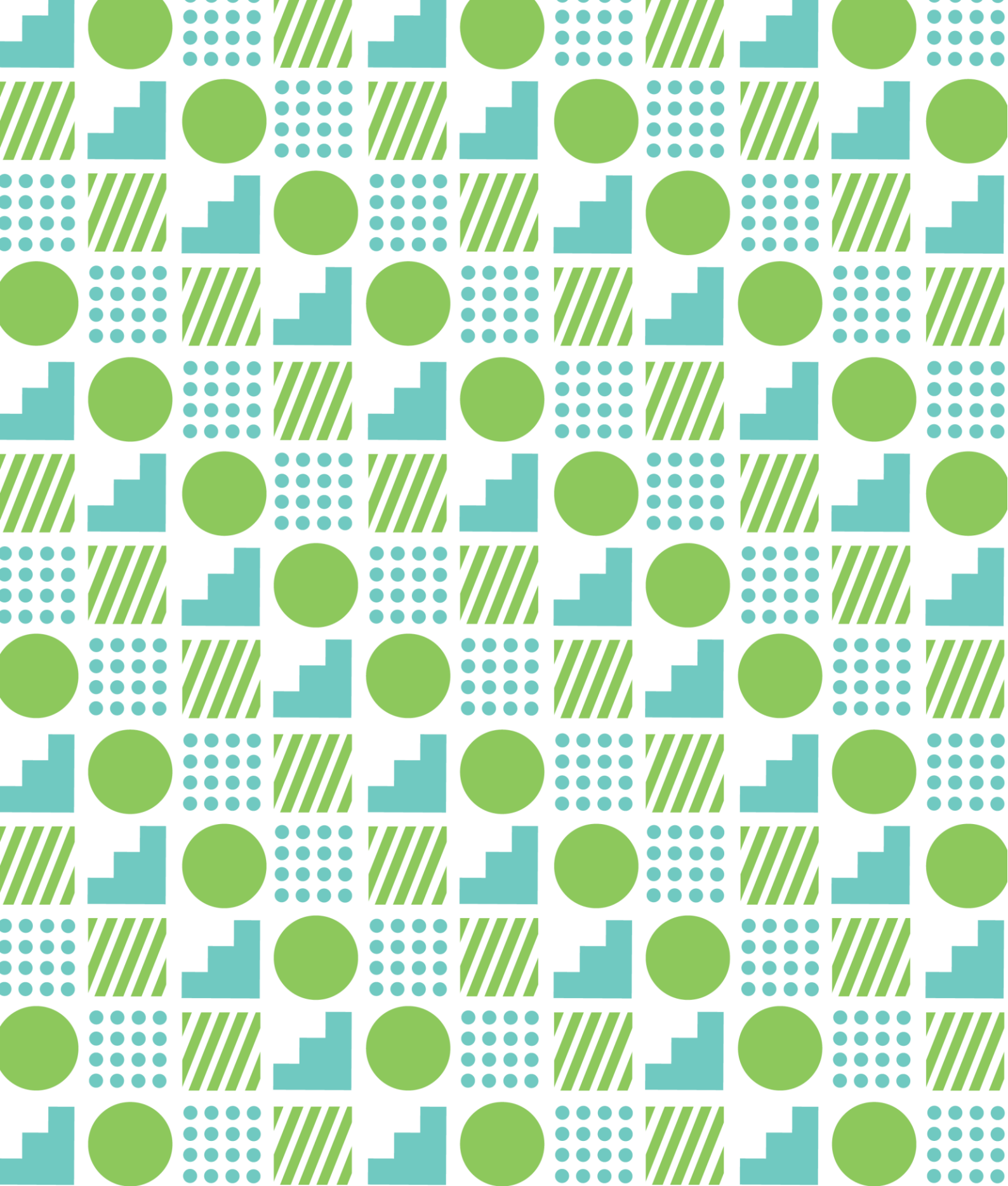
Na stretnutiach so psychologičkou sa ukázalo, že Leo navštevoval ŠMŠ len v dopoludňajších hodinách, a to vo veľmi malej miere, z dôvodu častej chorobnosti. Rodičia však boli aj napriek tomu spokojní, rátali s tým, že prvý školský rok bude v prvom rade adaptačný. Spoluprácu s poradcami CVI hodnotili ako nápomocnú. V rámci individuálneho plánu pracovali na zvyšovaní samostatnosti Lea v bežných denných aktivitách v domácom prostredí. Podarilo sa im zvýšiť samostatnosť pri samoobslužných činnostiach, používaní toalety, jedení a vyzliekaní. Samostatné obliekanie bolo z dôvodu motorického limitu naďalej výzvou do ďalšieho obdobia.

Na stretnutí s vedením a učiteľkami CMŠ bolo komunikovaných množstvo obáv z individuálneho začlenenia. Obavy sa týkali napr. toho, či dokážu Leovi zabezpečiť v triede v kontakte s ostatnými deťmi bezpečné prostredie – či ho niekto nedrgne, nesotí a pani učiteľky sa dostanú do problémov. Otvorenou komunikáciou sa podarilo nastaviť medzi CVI, rodinou a MŠ vzťah založený na vzájomnej dôvere a spolupráci.

Nevýhodou CMŠ, kde bol Leo začlenený, bola jej vzdialenosť od miesta bydliska rodiny (na opačnom konci mesta), vysoký mesačný poplatok (CMŠ).

Leo mal v septembri daného školského roka 4 roky a 11 mesiacov a MŠ začínal navštevovať 3. rok ako začlenený. Proces individuálneho začlenenia bol hodnotený ako úspešný všetkými stranami - Leo veľmi pekne participoval na dianí v triede, vytvoril si veľa priateľstiev, stal sa súčasťou kolektívu triedy. Pani učiteľky hodnotili, že triedu obohacuje a svojimi odlišnosťami otvára tému prijatia inakosti.

VÝSKUMNÝ ÚSTAV
DETSKEJ PSYCHOLÓGIE
A PATOPSYCHOLÓGIE

ŠTANDARDY
NÁRODNÝ PROJEKT

Štandardizáciou systému poradenstva a prevencie
k inklúzii a úspešnosti na trhu práce